

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ КОЛІРНОГО ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ У ВИМІРАХ ПСИХОЛОГІЇ МИСТЕЦТВА

Литвин-Кіндратюк С.Д.

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

svitlanalytvyn@pnu.edu.ua

Сучасні студії особливостей та механізмів художньої перцепції здійснюються здебільшого у контексті теорії та практики мистецької освіти та психології мистецтва, які розкривають як шляхи розвитку естетичної компетентності особистості, так і механізми оздоровчого, стабілізуючого впливу художньо-естетичного споглядання на емоційну сферу та психіку загалом. В українській музичній психології ці пошуки розпочалися ще в кінці ХХ століття на межі культурологічного та комунікативного підходів, натомість на теренах психології кольору зазначена проблема залишається недостатньо артикульованою. Опираючись на дослідження у галузі психології мистецтва О. Рудницька визначила структуру художнього сприйняття та основні етапи його формування. Дослідниця вважала, що художнє сприйняття – це “узагальнений вид духовно-практичної діяльності, що вимагає не тільки логічного осмислення одержаної інформації, але й потреби усвідомити та інтерпретувати результати суб’єктивного емоційного осягнення образно-символічного змісту твору”[1, 101]. Нею були визначені дві критеріальні ознаки художнього сприйняття, а саме: адекватність (об’єктивний критерій) та індивідуальні неповторність (суб’єктивний критерій), де висока внутрішня організація художньо-пізнавального процесу вказувала на культуру художньо-естетичного сприйняття особистості.

Відтак йдеться про типи та стратегії художньої перцепції, найперше від

сприймання до мислення та від переживання до усвідомлення. Вони реалізуються внаслідок ускладнення структури сприймання особистістю мистецтва, яка включає три складові: первинне ознайомлення з художньою інформацією, її сенсорне розрізнення; аналіз виразно-сміслового значення художньої мови, інтерпретація та естетична оцінка художнього смислу твору.

Таким чином, ґрунтовні дослідження проблем художнього сприйняття українських вчених дозволили дійти висновку про те, що художня перцепція становить процес, який передбачає активне опрацювання художньої інформації в форматі певної сенсорної модальності, перцептивне узагальнення та осмислення, формулювання оцінних суджень естетичного смаку та висунення власних гіпотез, точок зору, запитань до тексту, тобто відбувається у формі уявного діалогу з партнером, тим самим стає на шлях вироблення певної стратегії розуміння художнього твору. Тип розуміння художнього твору, який особистість схильна реалізувати у процесі певного виду художньо-естетичної сприйняття (музичного, образотворчого тощо), свідчить про звичну стратегію активності у цій ситуації, тобто сформованість певного типу слухача, глядача, читача. Водночас своєрідним «ядром» кожного виду художньо-естетичного сприйняття залишається його модальність. З огляду на повсякчасне звернення до ресурсів колірної сприйняття у практиці сучасного арт-терапії важливим завданням постає опис феноменології колірної досвіду не лише в контексті персонологічних підходів (М. Люшер), а й у рідніщі психолого-мистецького, емпірично-естетичного бачення. Відомо, що виміри вивчення колірної сприйняття нині спрямовані далеко за межі образотворчого мистецтва. Вони декларуються дизайном одягу, інтер'єру, ландшафту, повсякчас використовуються у практиці зображувальної арт-терапії й завше занурені у стихію естетики народного мистецтва, символів та фольклорних колоративів та численних видів декоративно-вжиткового мистецтва.

В описі проблематики психології кольору варто виокремити цілу низку феноменів колірної досвіду особистості, які потребують більш детального

опису й. концептуалізації, а саме: у зв'язку з історією кольору, фарб й барвників, у контексті відмінностей традиційного колориту рівнинних та гірських, агро- та урболандшафтів, гармонізованого й ушкодженого, понівеченого війною довкілля. Якщо про механізми колірної відчуття та колірної сприймання йдеться у посібниках з загальної психології й кольорознавства, а про індивідуальні переваги у ставлення до того чи іншого кольору знаходимо розлогу інформацію у емпіричних студіях з проблем психології кольору, то про колірну компетентність та культуру особистості, зокрема її колірну чутливість, смак, значення для неї колірних споминів, розуміння народної символіки кольорів, історії колірних практик в контексті культурного ландшафту ми все ще отримуємо швидше фрагментарну інформацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2005. 360 с.
2. Литвин-Кіндратюк С.Д. Колірна компетентність як ресурс її життєстійкості Психологія розвитку та життєстійкості особистості: виклики та нові можливості : зб. наук. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. до 110-річчя Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, 23-24 травня 2024 р. Полтава : П Н П У С.82-85.

ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ І ГЕНДЕР: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Логвінова Д.В.

Національний університет "Львівська політехніка"

genderua@gmail.com

Сучасний світ характеризується стрімкими змінами та численними викликами, які постійно випробовують адаптаційні можливості людства. Пандемії, війни, кліматичні кризи, вплив цифрових технологій, інформаційне